

като цяло са жестоки. По-голямата част от тях сега са с преферирано турско или българско самосъзнание. Друга немалка част се срамуват от произхода си. Трети вече са станали жертва на явлението „аномия“. Съвсем показателен пример за това е последното преброяване на населението на Република България от 1992 г., когато само 313 хиляди (14, стр. 57) души са се самоопределили като роми. Наши и чужди статистики сочат съвсем друга картина и тя е за присъствието на 600–800 хиляди роми у нас.

Това тежко наследство върху етническото самосъзнание на ромите у нас за съжаление изобщо не се взема предвид от сегашните стратегии на обучението по ромски език и образованието на ромчетата. Без да хвърлям повече критическа светлина върху издадените досега „РОМАНО АВСЛИЛ“ и „РОМАНИ АЛФАБЕТА“, съм сигурен, че и най-съвършеният лингвистичен учебник едва ли би свършил по-добра работа от цитираните. Липсата на специфична философия на преподаването на майчин ромски език ни постави при условия, в които приличаме на жабата, която видяла, че подковават вола и също си вдигнала крака, за да бъде подкована. Философията на преподаването на майчин ромски език трябва да е подчинена на принципа „от общото към частното“. Общото би трябвало да е подчинено на изискването неизследваната и непознатата досега ромска култура да получи своето признание като важна и достойна за уважение и изучаване. В това отношение е необходимо тази култура да се интерпретира като култура на част от целокупния български народ и в края на краищата като неразделна част от българската културна съкровищница. Само по този начин тя ще намери своето достойно място в културното ни пространство и към нея ще проявяват истински интерес и представителите на другите етноси в България. Едва тогава българските роми ще заработят истински за съхранението и развитието на българската нация, с ясното съзнание, че и те са носители на една древна и достойна култура. Едва тогава ще имаме основа, върху която ще стъпим здраво, за да започнем истински да изучаваме ромския език като най-важната съставна част на ромската духовна култура и да правим истинска наука за този стар като света език. Разбира се, това е еволюционен процес, който би бил по-кратък, ако и държавата поеме своите задължения и отговорности. Сегашните учебници и помагала по ромски език би трябвало да бъдат повече учеб-